

ÖNSÖZ

BURJUVA ekonomi sistemini şu sırayla inceliyorum: *sermaye, toprak mülkiyeti, ücretli emek; devlet, dış ticaret, dünya pazarı*. İlk üç başlık altında modern bujuva toplumun bölündüğü üç büyük sınıfın ekonomik varlık koşullarını inceliyorum; öteki üç başlığın birbiriyle ilişkisi açıktır. Sermayenin incelendiği birinci kitabın birinci kısmı, şu bölümlere ayrılmıştır: 1. meta; 2. para ya da basit dolaşım; 3. genel olarak sermaye. İlk iki bölüm, bu kitabın içeriğini oluşturmaktadır. Basılmak üzere değil, kendi aydınlanmam için uzun zaman aralıklarıyla karaladığım ve tasarlanan plan gereğince sistemli olarak hazırlanması koşullara bağlı bulunan monografiler şeklinde materyaller, toplu olarak önümde bulunmaktadır.

Hazırlamış olduğum bir genel girişi yayınlamıyorum;* çünkü, düşünüp taşındıktan sonra, bana öyle geldi ki, ilkönce kanıtlanması gereken sonuçlar konusunda önceden yargılara varmak, ancak sıkıcı olabilirdi ve beni izleyecek okurun, tekil'den genel'e geçmesi gerekecekti. Buna karşı-

* Marx'ın yayınlamadığı, 1857'de yazılmış olan bu giriş kısmı, elinizdeki kitapta "Ekonomi Politığın Eleştirisine Giriş" adı altında (s. 235-272) yayınlanmaktadır. -Ed.

lık, benim kendi ekonomi politik incelemelerimin seyri konusunda bazı bilgiler sunmam, bana, burada, yerinde bir davranış gibi gelmektedir.

Benim uzmanlaşmış çalışmalarımın konusu, felsefe ile tarih yanında ikincil bir bilgi kolu saymış olmama karşın, hukuktu. 1842-43'te *Rheinische Zeitung*'un başyazarı olarak, ilk kez, maddi çıkarlar denen şey üzerine yazı yazmak gibi zor bir yükümlülükle karşılaştım. Renanya Landtag'ındaki orman kaçakçılığı ve toprak mülkiyetinin parçalanması üzerine tartışmalar, o zamanlar Renanya eyaletinin birinci başkanı olan Bay Von Schaper'in, Mosel köylülerinin durumu üzerine *Rheinische Zeitung* ile giriştiği polemik, ve ensonu serbest ticaret ve himayecilik konusundaki tartışmalar, iktisadi sorunlarla uğraşmam için, ilk nedenler oldular. Öte yandan, "öne geçme" yolunda iyi niyetin sık sık bilginin yerini aldığı o dönemde, *Rheinische Zeitung*'da, Fransız felsefesine, sosyalizmine ve komünizmine hafif çalan bir yankı duyulmaktaydı. Ben, bu acemi işine karşı çıktım, ama aynı zamanda, *Allgemeine Augsburger Zeitung* ile giriştiğim bir tartışmada, o zamana kadar yapmış olduğum incelemelerin, Fransız eğilimlerinin asıl niteliği üzerinde herhangi bir hükme varma cesaretini göstermeme olanak vermediğini açıkça itiraf ettim. Bunun yerine gazeteleri için verilmiş ölüm fermanını, gazeteye daha ılımlı bir tutum vererek affettirebileceklerini sanan *Rheinische Zeitung* yöneticilerinin bu hayalinden özenle yararlanmayı, politika sahnesini terketmek ve çalışma odama kapanmak için yeğliyordum.

Kafamda biriken kuşkuları gidermek için ilk giriştiğim çalışma, hegelci *Hukuk Felsefesi*'ni eleştireci bir gözle yeniden gözden geçirmek oldu. Bu çalışmanın girişi, Paris'te, 1844'te yayınlanan *Deutsch-Französische Jahrbücher*'de yayımlanmıştı. Araştırmalarım, beni, —devlet biçimlerinde olduğu gibi— hukuki ilişkilerin de, ne kendilerinden, ne de ileri sürüldüğü gibi insan zihninin genel evriminden anlaşılamayacağı, tam tersine, bu ilişkilerin köklerinin,

Hegel'in 18. yüzyıl İngiliz ve Fransız düşünürleri gibi, "sivil toplum" adı altında topladığı maddi varlık koşullarında buldukları, ve sivil toplumun anatomisinin de, ekonomi politiğin içinde aranması gerektiği sonucuna götürdü. Ben, ekonomi politiği incelemeye Paris'te başlamıştım ve bu incelemeyi, Bay Guizot'nun hakkımda verdiği sınırdışı edilme kararı sonucu göçmek zorunda kaldığım Brüksel'de sürdürdüm. Ulaşmış olduğum ve bir kez ulaşıldıktan sonra incelemelerime kılavuzluk etmiş olan genel sonuç, kısaca şöyle formüle edilebilir: Varlıklarının toplumsal üretiminde, insanlar, aralarında, zorunlu, kendi iradelerine bağlı olmayan belirli ilişkiler kurarlar; bu üretim ilişkileri, onların maddi üretici güçlerinin belirli bir gelişme derecesiyle örtüşür. Bu üretim ilişkilerinin tümü, toplumun iktisadi yapısını, belirli toplumsal bilinç biçimleriyle örtüşen bir hukuki ve siyasal üstyapının üzerinde yükseldiği somut temeli oluşturur. Maddi yaşamın üretim tarzı, genel olarak toplumsal, siyasal ve entelektüel yaşam sürecini koşullandırır. İnsanların varlığını belirleyen şey, bilinçleri değildir; tam tersine, onların bilincini belirleyen, toplumsal varlıklardır. Gelişmelerinin belirli bir aşamasında, toplumun maddi üretici güçleri, o zamana kadar içinde devindikleri mevcut üretim ilişkilerine ya da, bunların hukuki ifadesinden başka bir şey olmayan, mülkiyet ilişkilerine ters düşerler. Üretici güçlerin gelişmesinin biçimleri olan bu ilişkiler, onların engelleri haline gelirler. O zaman bir toplumsal devrim çağı başlar. İktisadi temeldeki değişme, kocaman üstyapıyı, çok ya da az bir hızla altüst eder. Bu gibi altüst oluşların incelenmesinde, daima, iktisadi üretim koşullarının maddi altüst oluşu ile —ki, bu, bilimsel bakımdan kesin olarak saptanabilir—, hukuksal, siyasal, dinsel, artistik ya da felsefi biçimleri, kısaca, insanların bu çatışmanın bilincine vardıkları ve onu sonuna kadar götürdükleri ideolojik biçimleri ayırdetmek gerekir. Nasıl ki, bir kimse hakkında, kendisi için taşıdığı fikre dayanılarak bir hüküm verilmezse, böyle bir altüst oluş döne-

mi hakkında da, bu dönemin kendi kendini değerlendirmesi gözönünde tutularak, bir hükme varılamaz; tam tersine, bu değerlendirmeleri maddi yaşamın çelişkileriyle, toplumsal üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki çatışmayla açıklamak gerekir. İçerebildiği bütün üretici güçler gelişmeden önce, bir toplumsal oluşum asla yok olmaz; yeni ve daha yüksek üretim ilişkileri, bu ilişkilerin maddi varlık koşulları, eski toplumun bağrında çiçek açmadan, asla gelip yerlerini almazlar. Onun içindir ki, insanlık kendi önüne, ancak çözüme bağlayabileceği sorunları koyar. Çünkü yakından bakıldığında, her zaman görülecektir ki, sorunun kendisi, ancak onu çözüme bağlayacak olan maddi koşulların mevcut olduğu ya da gelişmekte bulunduğu yerde ortaya çıkar. Geniş çizgileriyle, asya üretim tarzı, antikçağ, feodal ve modern burjuva üretim tarzları, toplumsal-ekonomik biçimlenmenin ileriye doğru gelişen çağları olarak *nitelendirilebilirler*. Burjuva üretim ilişkileri, toplumsal üretim sürecinin en son uzlaşmaz karşıtlıktaki biçimidir — bireysel bir karşıtlık anlamında değil, bireylerin toplumsal varlık koşullarından doğan bir karşıtlık anlamında; bununla birlikte burjuva toplumun bağrında gelişen üretici güçler, aynı zamanda, bu karşıtlığı çözüme bağlayacak olan maddi koşulları yaratırlar. Demek ki, bu toplumsal oluşum ile, insan toplumunun tarih-öncesi sona ermiş olur.

Deutsch-Französische Jahrbücher'de, iktisadi kategorilerin eleştirisine katkının dâhice taslağını* yayınlamasından beri yazılarak sürekli olarak fikir alışverişinde bulunduğum Friedrich Engels, benim vardığım sonuca, başka bir yoldan (*İngiltere'de Emekçi Sınıfın Durumu* adlı yapıtıyla karşılaştırınız) ulaşmıştı. 1845 ilkyazında, o da gelip Brüksel'e yerleştiği zaman, birlikte çalışmaya ve Alman Felsefesinin bakış açısı karşısında olan kendi bakış açımızı oluşturmaya karar verdik: bu, gerçekte, bizim geçmişteki

* Engels'in adı geçen yazısı için bkz: Karl Marx, *1844 Elyazmaları*, Sol Yayınları, Ankara 1976, s. 397-433. —Ed.

felsefi bilincimizle hesaplaşmamızdı. Bu planımız, Hegel-sonrası felsefenin bir eleştirisi biçiminde gerçekleşti. Elyazısı, formlar halinde, iki cilt olarak, Vestfalya'daki yayınevi sahibinin elindeydi ki, yeni gelişmelerin, yapıtın basılmasını olanaksızlaştırdığını öğrendik. Biz, görüşlerimizi açıklığa kavuşturmuş, başlıca amacımıza ulaştığımız için, elyazısını farelerin kemirici eleştirisine seve seve terkettik. Bu dönemde çeşitli sorunlar üzerine görüşlerimizi kamuoyuna açıkladığımız dağınık çalışmalar arasında, ancak Engels ile birlikte kaleme aldığımız *Komünist Parti Manifestosu* ile benim yayınlamış olduğum *Serbest Ticaret Sorunu Üzerine*'yi belirteceğim. Bizim görüş tarzımızın kilit noktaları, polemik tarzında olsa da, ilk kez, bilimsel olarak 1847'de yayınlanmış olan ve Proudhon'u hedef tutan *Felsefenin Sefaleti** adlı yapıtımda sunuldu. Almanca olarak yazılmış olan ve Brüksel'deki Alman İşçileri Derneğinde konuyla ilgili konferanslarımı toplayan *Ücretli Emek* üzerine incelemenin basımı, Şubat devrimi ve bunun sonucu olarak Belçika'dan sınır dışı edilmem yüzünden yarıda kaldı.

Neue Rheinische Zeitung'un 1848-49'da yayınlanması ve bunu izleyen olaylar, ekonomi üzerine incelemelerimi kesintiye uğrattı ve ben, bu konuya, ancak 1850'de Londra'da dönebildim. British Museum'da toplanmış olan ekonomi politığın tarihi ile ilgili malzemenin bolluğu, burjuva toplumun gözlemi için Londra'nın elverişli olması ve ensonu Kaliforniya ve Avustralya altınının bulunmasından sonra, burjuva toplumun girer gözüktüğü yeni gelişme aşaması, işe baştan başlamamın ve yeni malzemeyi eleştireci bir anlayışla derinliğine incelemeye karar vermemin nedeni oldu. Bu incelemeler, beni, kısmen kendiliğinden asıl konumdan uzaklaştırır gibi görünse de üzerinde az ya da çok bir zaman süresi durmam gereken bilgi kollarına doğru yöneltti. Ama bu çalışmaya ayırmak istediğim zamanımı asıl kısaltan şey, para kazanmak amacıyla çalışmak zorunluluğu oldu. İlk İngiliz-Amerikan gazetesi olan

* Bkz: *Felsefenin Sefaleti*, Sol Yayınları, Ankara 1992, s. 189-204. –Ed

New York Tribune'deki Őimdi sekiz yılı bulan çalıŐmam, asıl gazetecilikle ancak çok fazla uŐraŐtıŐım için, incelemelerimin olaŐanüstü daŐılmasına neden oldu. Bununla birlikte, İngiltere'de ve Kıtada kendini gösteren ekonomik olaylar üzerine makalelerim, bu gazeteye katkılarım arasında öyle önemli bir yer tutuyordu ki, asıl ekonomi politik biliminin alanına girmeyen pratik ayrıntılar konusunda bilgi edinmek zorunda kaldım.

Ekonomi politik alanındaki incelemelerimin gelişmesinin bu taslaŐıyla, ben, yalnızca görüşlerimin, nasıl deŐerlendirilirse deŐerlendirilsin ve yönetici sınıfların çıkarıcı yargılarıyla ne kadar az uyuŐursa uyuŐsun, uzun ve özenli incelemelerin sonucu olduklarını göstermek istedim. Ama bilimin eŐiŐinde, cehennemin giriş kapısında olduğu gibi, Őu kurala uymak zorunludur:

*Qui si convien lasciare ogni sospetto
Ogni viltà convien che qui sia morta.**

Londra, Ocak 1859

KARL MARX

* "Burada bütün kuŐkular kovulsun
"Ve burada her türlü korku yok olsun."
(Dante, *İlahi Komedi*.)–Ed.